

'Stikstof is geen 'heißes Thema' in Duitsland'

Achtergrond - 30 juni 2022 - Auteur: Lynn Stroo

Brandende hooibalen, geblokkeerde snelwegen en woedende boeren voor het huis van een minister: in Nederland domineren de boerenprotesten tegen het strenge stikstofbeleid het nieuws. In Duitsland, waar ook te veel stikstof wordt uitgestoten, is het stil. Hoe zit dat?

Boeren uit Gelderland hielden deze week een ludieke actie. Ze doopten het Natura2000-Korenburgerveen in Winterswijk om tot Duits grondgebied. Compleet met grenspost, wachter en douanebord. Ze wilden laten zien dat als het gebied echt tot Duitsland zou behoren, er minder strenge stikstofregels zouden gelden, zei Thijs Wieggers van [Farmers Defence Force \(FDF\) tegen Omroep Gelderland](#).

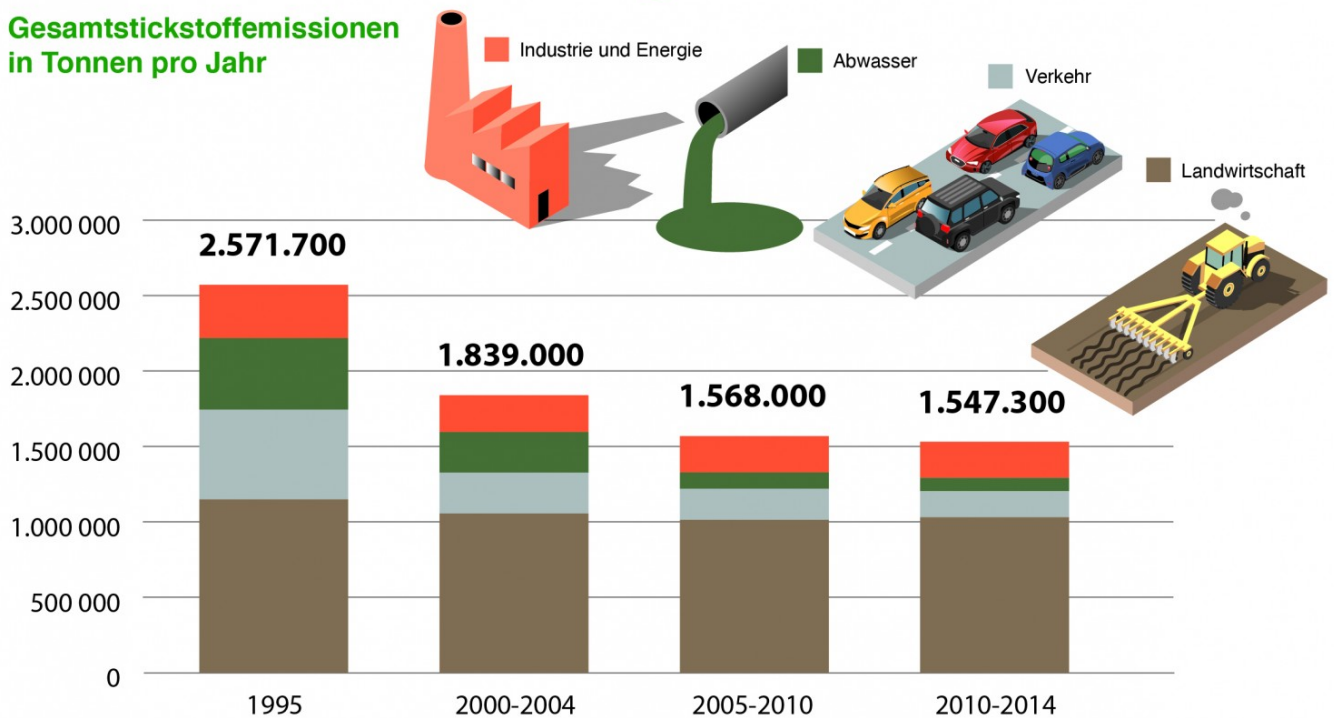
Toch liggen de zaken in Duitsland anders dan in Nederland. "De regelgeving én de omstandigheden zijn zeker niet hetzelfde", zegt Knut Ehlers, landbouwdeskundige bij de Duitse federale milieu-instantie [Umweltbundesamt](#) (UBA) aan de telefoon. "De stikstofemissie is vooral in bepaalde gebieden erg hoog, vooral in noordwest-Duitsland, waar relatief veel veehouderij is", legt Ehlers uit. Maar omdat Duitsland een veel groter landoppervlakte heeft dan Nederland, is de uitstoot relatief minder. Bovendien, waar de Nederlandse regering gebonden is aan de uitspraak van de [Raad van State uit 2019](#), die Nederland verplicht de uitstoot van stikstof sterk te reduceren, heeft Duitsland een soortgelijke gerechtelijke uitspraak (nog) niet.

Geen 'heißes Thema'

Is stikstof dan geen probleem in Duitsland? Zeker wel. Ehlers: "Stikstof is op dit moment niet zo'n groot strijdpunt meer als in Nederland, maar de problemen met te veel reactieve stikstof in de natuur, voor ruim 60 procent afkomstig uit de landbouw, spelen al tientallen jaren." De afgelopen vijf jaar was het echt een 'heißes Thema', een veelbesproken onderwerp, vertelt Ehlers. De discussie gaat in Duitsland vooral over stikstof en nitraat in grond- en oppervlaktewater. *De tekst gaat verder onder de afbeelding.*

Jährliche Stickstoffeinträge in die Umwelt

Gesamtstickstoffemissionen
in Tonnen pro Jahr

Quelle: Umweltbundesamt/2021

Door het uitrijden van grote hoeveelheden kunstmest belandt er meer stikstof in de grond dan de natuur kan afbreken. In de bodem wordt stikstof omgezet in onder meer nitraat, waarmee het grondwater in Duitsland al jaren flink is belast. Dat geeft milieuschade maar ook gezondheidsrisico's, aangezien hier drinkwater uit wordt gewonnen. Omdat Duitsland er maar niet in slaagde zich aan de EU-normen voor nitraat te houden, [klaagde de Europese Commissie het land in 2016 aan](#) bij het Europese Hof van Justitie. [Dat oordeelde in 2018](#) dat Duitsland te weinig had gedaan om het nitraatgehalte in het grondwater te beperken.

Mestbeleid

“Die uitspraak van het Europese Hof leidde ertoe dat het Duitse mestbeleid flink moest worden aangescherpt”, aldus Ehlers. Zo ging voor de zwaarst vervuilde gebieden een [maximumhoeveelheid](#) mest per hectare gelden, mocht er gedurende een kortere periode bemest worden en ook niet meer dicht langs sloten. In Nederland was dit beleid al veel strenger. “Omdat Duitsland de afgelopen jaren nieuwe maatregelen invoerde om aan de Europese norm te voldoen, volgden er geen boetes en is de angel uit het conflict.”

Dat was in 2019 wel anders, toen tienduizenden boeren [hun onvrede uitten over strengere milieumaatregelen](#) voor de agrarische sector, waaronder de nieuwe mestnormen. Op meerdere plekken in Duitsland kwamen de actievoerders samen

met hun tractor, geïnspireerd op de Nederlandse demonstraties destijds. Volgens de boeren was de strengere wetgeving nauwelijks bij te benen. Ze vreesden voor het voortbestaan van hun familiebedrijven. Als teken van onvrede plaatsten boerenbedrijven door het hele land [groene kruizen op hun velden](#). De bondsregering besloot in 2020 de agrarische sector tegemoet te komen en trok [een pot van een miljard euro overheidssteun](#) uit voor vier jaar. Hiermee kunnen boeren onder meer mestvergistingsinstallaties aanschaffen.

Stikstof in de atmosfeer

In Duitsland draait het stikstofprobleem dus vooral om het nitraatgehalte in het grond- en oppervlaktewater. De andere manier waarop stikstof in het milieu belandt, is door gasvorming. Daarbij gaat het vooral om stikstofoxiden, behalve uit de agrarische sector ook afkomstig uit de industrie en het verkeer. En om ammoniak, dat vooral vrijkomt uit de mest en urine van dieren.

Voor dat laatste is in Nederland een strijdpunt voor de boeren, die door de nieuwe regels hun bedrijf wellicht niet kunnen voortzetten in de buurt van Natura2000-gebieden. Ehlers: "Duitsland heeft ook problemen met de ammoniakemissies, die tegen 2030 aanzienlijk verminderd moeten zijn. Als de reductiedoelstellingen niet worden gehaald, bestaat het risico op een conflict met de Europese Commissie." Ook de uitstoot van stikstofoxiden, die erg belastend zijn voor het klimaat, moet worden gereduceerd, zegt Ehlers. Ook op dat gebied voldeed Duitsland de afgelopen jaren niet aan de Europese norm en [dreigde een zaak bij het Europees Gerechtshof](#). "Over beide problemen wordt momenteel echter niet zo fel gediscussieerd als nu in Nederland."

Dat er geen acute stikstofcrisis is in Duitsland, wil volgens Ehlers niet zeggen dat dat zo blijft. "Het debat daarover kan elk moment weer oplaaien. De uitstoot in de veehouderij in Duitsland is nog steeds heel hoog." De regels voor de agrarische sector omwille van het milieu zullen in de toekomst alleen maar strenger worden, verwacht hij.

De huidige Duitse regering van SPD, Groenen en FDP heeft in [haar regeerakkoord](#) vastgelegd 'ervoor te zorgen dat Duitsland voldoet aan de Europese wettelijke verplichtingen om de stikstofemissies in water en lucht te verminderen, en daarmee te voorkomen dat er boetes aan de EU moeten worden betaald.'

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/50662/stikstof-is-geen-heisses-thema-in-duitsland>